

Lausunto luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luvut 1-6

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

-

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä yhteiskunnan turvallisuussuunnitelmaksi.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita, ollen alan ainoa valtakunnallinen edunvalvoja. Omakotiliitto on sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta), jotka kuuluvat noin 230 paikalliseen jäsenyhdistykseen. Tarjoamme monipuolisia palveluita, neuvontaa (kuten rakentaminen, energia-asiat, lakineuvonta, pihaneuvonta) sekä tietoa asumiseen liittyvästä lainsäädännöstä. Tuomme lausunnessamme esille huomioita kohderyhmämme näkökulmasta.

Omatoiminen varautuminen

Omatoiminen varautuminen on keskeinen osa kokonaisturvallisuutta, ja kansalaisten kouluttaminen varautumistoimiin voi vähentää kriisitilanteiden vaikutuksia ja keventää viranomaisten taakkaa. Pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden on saatava tietoa selkeätä ja ymmärrettävää tietoa ja tukea omatoimisesta varautumisesta, omasta roolistaan ja sen merkityksestä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudessa.

Tiedontarve korostuu erityisesti haja-alueilla, missä viranomaisten apu voi viivästyä ja joissa kriisi- ja häiriötilanteet voivat johtaa merkittäviin ongelmiin. Tiedonsaanti tulee turvata koko Suomessa, huomioiden että vapaa-ajan asunnot ja haja-asutusalueen asukkaat eivät ole esimerkiksi viranomaisten ja yhteiskunnan välittömän tiedon ja avun äärellä. Asukkaiden selviytymistä kriisitilanteissa itsenäisemmin tukee tieto ja koulutus. Samalla se vahvistaa osaltaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja vähentää viranomaisten kuormitusta kriisitilanteissa. Strategiassa tulisi olla myös konkreettisia toimia ja toimijoita esillä, joilla tuetaan ja edistetään kansalaisten omatoimista varautumista ja turvallisuustaitoja, erityisesti pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden osalta.

Viestintä ja tiedonvälitys

Omakotiliitto toteaa, että toimiva kriisitilanteiden viestintä ja ajantasainen tiedonvälitys ovat elintärkeitä varsinkin haja-asutusalueilla asuville, joissa ihmiset voivat joutua viestikatkokseen teknologiahäiriöiden vuoksi. On varmistettava, että tieto tavoittaa pientalo- ja vapaa-ajan asukkaat myös poikkeusoloissa ja että asukkaat saavat ajantasaista tietoa tilanteen kehittymisestä ja varmistetaan hätäapu. Näissä tilanteissa viestinnän katkeaminen voisi aiheuttaa turvattomuutta ja jopa vaarallisia tilanteita. Paikallinen tieto ja nopea reagointi voivat olla ratkaisevassa asemassa akuuteissa tilanteissa. Omakotiliitto pitää tärkeänä, että asukkaat ja paikallisyhdistykset ovat osa tiedonvälitysverkostoa. Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on yksi mahdollisuus verkostoitua.

Infrastruktuurin toimivuus ja huoltovarmuus

Omakotiliitto toteaa kriittisen infrastruktuurin toimivuuden ja huoltovarmuuden turvaamisen tärkeyden erilaisissa kriisi- ja häiriötilanteissa. Energian ja muiden peruspalveluiden saatavuus, kuten vesihuolto ja tietoliikenneyhteydet, on keskeistä pientaloasukkaille, varsinkin haja-asutusalueilla. Vapaa-ajan asukkaiden turvallisuus ja varautuminen poikkeusoloihin jää strategialuonnoksessa vähälle huomiolle. On tärkeää, että myös heidän tarpeensa ja osallistumisensa turvallisuuteen tunnustetaan ja huomioidaan. Yhä useampi tekee nykyisin etätöitä ja voi oleskella pidempiäkin aikoja vapaa-ajan asunnollaan. Vapaa-ajan asukkaiden määrä kasvaa merkittävästi loma-aikoina, joka on huomioitava pelastustoimen ja muiden viranomaisten toimissa. On hyvä tunnistaa, että kotitalouksien huoltovarmuuden parantaminen esimerkiksi paikalla tapahtuvan pientuotannon, uusiutuvan energian ja uusien varastointiratkaisujen avulla, on kehittymässä. Omakotiliitto pitää myös keskeisenä, että varmistetaan kriittisen infrastruktuurin riittävä suojaaminen, ja että korjaustoimet ovat nopeasti saatavilla erilaisissa häiriötilanteissa. Pientalo- ja vapaa-ajan asukkaat voivat olla haavoittuvassa asemassa ja turvallisuus voi heikentyä esimerkiksi pitkissä häiriötilanteista. Paikallisen energiantuotannon ja -jakelun varmistamiseksi on hyvä tehdä suunnitelmat, joista viestitään asukkaille.

Luonnonuhkat

Yhteiskunta varautuu yhä useampien erilaisten luonnonuhkien, kuten tulvien, myrskyjen ja metsäpalojen, varalle entistä vahvemmin. Omakotiliitto tunnistaa näiden muuttuneita riskejä myös pientalo- ja vapaa-ajan asukkaille. Ennakoivien toimien ja uhkien riskien arvioinnin roolia tulee vahvistaa myös turvallisuussuunnitelmassa. Ennakoiva varautuminen voi estää vakavia vahinkoja ja turvata asukkaiden turvallisuutta erityisesti haja-asutusalueilla. Selkeä ja ymmärrettävä tiedottaminen erilaisiin tilanteisiin varautumisesta on avainasemassa.

Vapaaehtoiset osana turvallisuustoimia

Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä vapaaehtoistoiminnan tunnistamista turvallisuusstrategiassa. Yhdistysten merkitys muun muassa paikallisen yhteisöllisyyden tukemisessa on merkittävää, heillä on paikallistuntemusta ja mahdollisuus tuoda esiin paikallisia tarpeita. Pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita edustavien paikallisten yhdistysten roolia turvallisuustoimijoina on hyvä tunnistaa ja ottaa heidät mukaan turvallisuustyöhön.

Vapaaehtoistoiminnan tukeminen ja yhteistyö viranomaisten kanssa ovat avainasemassa, jotta turvallisuusstrategia voi kattaa myös syrjäisemmät alueet tehokkaasti. Vapaaehtoistoiminta on usein ensimmäinen apu paikallisissa kriisitilanteissa, ja sen vahvistaminen edistää yhteiskunnan kokonaisvaltaista kriisinkestävyyttä. Omakotiliitolla on valtakunnallinen verkosto, joka kattaa yli 230 paikallista omakotiyhdistystä. Tätä kautta on mahdollisuus kehittää esimerkiksi viestintäyhteistyötä.

Järjestöillä on usein paikallistuntemusta ja kykyä toimia nopeasti, mikä tekee niistä tärkeitä kumppaneita viranomaisten rinnalla erityisesti kriisitilanteissa.

Sisäinen turvallisuus ja rikollisuuden ehkäisy

Omakotiliitto toteaa, että sisäisen turvallisuuden ja rikollisuuden ehkäisy haja-asutusalueilla ovat tärkeitä. Vapaa-ajan asunnot ovat alttiita varkauksille ja ilkivallalle, erityisesti silloin, kun ne ovat tyhjillään. Tämä vaatii huomiota turvallisuussuunnitelmassa, jotta myös nämä alueet saadaan kattavasti sisäisen turvallisuuden piiriin. Haja-asutusalueiden ja vapaa-ajan asuntojen turvallisuuden parantaminen vähentää osaltaan myös rikollisuutta ja lisää asukkaiden turvallisuudentunnetta.

Kokoontumispaikat

Lopuksi Omakotiliitto esittää, että turvallisuussuunnitelmassa huomioidaan ja pientalo- ja vapaa-ajan alueille osoitetaan asukkaille kokoontumispaikkoja kuntiin häiriötilanteita varten, ja näistä paikoista tiedotetaan asukkaille selkeästi. Tämä vahvistaa yhteiskunnan toimivuutta poikkeustilanteissa, kun alueen asukkailla on ennakolta tiedossa mihin tulee kokoontua. Kokoontumispisteissä tulee varmistaa tiedonvälitysmahdollisuudet, joita voidaan turvata esimerkiksi satelliittiyhteyksien kautta.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että asukkaat ja paikallisyhdistykset ovat osa tiedonvälitysverkosta. Jatkamme mielellämme yhteistyötä aiheessa.

Kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander
toiminnanjohtaja

Ari Rehnfors
puheenjohtaja